

Het leven van de in Den Haag geboren en getogen Vera Melchers lijkt volmaakt: haar huwelijk is alles voor haar, met liefde voedt zij haar enige dochter op. Toch zijn er afgronden: zowel in de herinneringen aan haar schooljaren en haar ouders, als in de verhouding tot haar man, haar dochter en haar jongere zusje. *Vera* is het verhaal van een leven met liefde en geluk, maar vooral met een fatale tragiek.

Jan Siebelink (1938) heeft een groot oeuvre op zijn naam staan. Hij debuteerde in 1975 met de verhalenbundel *Nachtschade* en brak in 1980 door met de roman *De herfst zal schitterend zijn*. Zijn meest recente roman *Knielen op een bed violen*, waarvan inmiddels meer dan 200.000 exemplaren zijn verkocht, werd bekroond met de AKO Literatuurprijs 2005.

Jan Siebelink

Vera

ROMAN

ULYSSES

2006

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

‘Thérèse, beaucoup diront que tu n’existes pas. Mais je sais que tu existes, moi qui depuis des années t’épie...’

Uit François Mauriac: *Thérèse Desqueyroux*

Voor G.

Links de boulevard, onlangs geasfalteerd, en direct op de hoek koffiehuis Klein Seinpost, herkenbaar aan de groene windschermen.

Een gezelschap zoekt er plaatsen. De vrouw die nu het terras oploopt, fier én ingetogen – het type dat wanneer ze een openbare gelegenheid binnengaat zich uit onzekerheid een zekere arrogance aanmeet – hoeft zich geen weg te banen. Men gaat voor haar opzij.

Opvallende vrouw, in de pastelblauwe zomerjurk van dun katoen, passend bij de tint van haar ogen, het roodbruine haar, de bloedkoralen oorhangers.

Een ober schiet toe. Ze hoeft nooit lang te wachten. Het is een eer om haar te bedienen. Ze schuift de zonnebril op haar voorhoofd, bestelt een *citron pressé*.

Een vrouw. Deze vrouw. Met de top van haar wijsvinger strijkt ze even langs haar wimpers. Strijkt toch geen tranen weg? Of de mooie blauwe droom over het leven? Of de wel lust die aan haar schudt als wind aan de bomen, of de blauwe hemel van lang geleden, met de witte wolken, op grote hoogte, roerloos, die misschien toch van zee afdrijven, al op drift, en donker weer gaan brengen?

Geluiden van de zomer, van de zee, van de zilverpopulier met zijn kantelende bladeren altijd in beweging. Geluiden aan zee en in de hitte bewegen zich nooit in rechte lijn, springen op, duiken neer, fladderen, slingeren dat het een lieve lust is, beschrijven de gekste bochten, pikken weer andere geluiden op. Verwarren. Maken bang.

Hele verrassing, Vera Melchers op het terras van Klein Seipost. Was vanmorgen niet te voorzien geweest. Ze voelt zich in overtreding.

De ober brengt haar bestelling en merkt op dat de boulevard sinds de asfaltering zijn intieme karakter heeft verloren. Dat is ongetwijfeld waar. Vera geeft hem gelijk. Hij blijft bij haar tafel staan, kijkt nadrukkelijk naar haar borsten.

‘Mevrouw, hadden we het oude plaveisel maar terug. Asphalt is niets gedaan met dit weer; het smelt. En de oude vissersboot hebben ze weggehaald. Kinderen klommen er graag op. (Zoals ik, denkt Vera.) Hij ligt nu daarginds, aan de zuidzij. Het voordeel is wel dat de klanten nu vrij zicht over zee hebben.’

Dan wordt hij weggeroepen. De vlakke golven slaan niet om, vloeien uit in schuim. Het strand is blauw, de badgasten zijn blauw en de glazen windschermen – met de bakken vol roze geraniums die overal ter wereld ‘Reine du balcon’ heten vanwege de niet-aflatende uitbundige bloei – klagen zacht in hun te ruime sponningen.

Vera ritst met haar nagel een nieuw pakje Philip Morris open. Het tweede vandaag. Sigaretten zitten altijd strak in pakjes Philip Morris, maar nu kost het werkelijk moeite om op eentje vat te krijgen.

Hoe meer moeite het kost, hoe groter de lust zo’n stevig met heerlijk geurende tabak gevuld wit rolletje tussen haar lippen te steken.

Met de rug naar de wind, haar hand rond het vlammetje van de oude aansteker, een Imco die van haar vader is geweest en die je met benzine moet vullen, lukt het de sigaret aan te steken. Ze inhaleert zo diep mogelijk, je hoort de tabak knisteren. Het vloeit schroeit weg. Twee, drie halen achter elkaar. Een hele plechtigheid, een nieuwe sigaret opsteken.

Longkanker bij vrouwen neemt onrustbarend toe. Eens zal ze moeten stoppen. Ze is een late rookster, rookte nog niet toen zich bij haar dochter de eerste symptomen voordeden. Op z'n hoogst een sigaretje voor de gezelligheid. In de tijd dat ze Heleen droeg en in een gebouwtje aan de Fahrenheitstraat op zwangerschapsgym zat leken al die vrouwen maar met één ding bezig. Hoe kwamen ze van het roken af? Roken kon de vrucht ernstige schade toebrengen. Op dat punt hoefde ze zich niet schuldig te voelen.

Aan een naburig tafeltje maakt een man ijverig notities op een lijst, geklemd op een stuk karton. Tegen zijn stoel een zwarte Samsonite-koffer. Een vertegenwoordiger, in zijn non-descripte kostuum, die bestellingen nader uitwerkt, misschien de commissie al optelt die hij vandaag heeft verdiend. Dat soort man is haar bekend. Niet onaantrekkelijk. Smal snoretje. Ze denken de naam van je parfum te weten, drinken rond het middaguur Perrier of Sourcy-bronwater met twee ijsklontjes en spreken in zinnen als: In onze branche gaat veel om, weet-je-wel. Vlak voor ze met Daniël kennismaakte heeft ze met zo'n man een kortstondige relatie gehad. Hij handelde in gordijnstoffen en bezat een stationcar met lamellen achter de ruiten. Ter bescherming van zijn gordijnstoffen – mooie handel – en tegen inkijk. Ze zeggen altijd dat ze niet getrouwd zijn. Ze vond zijn trouwring diep in zijn broekzak. Na het vrijen zette hij de deuren van zijn lichtgroene stationcar wijd open en verklaarde leunend tegen het portier: 'Handige auto's, weet-je-wel.' Vulgaire elegance stoot af en trekt aan.

Het is haar ook overkomen... Ze neemt een slok van haar drankje en denkt: Ik zit hier toch niet om een lijst op te stellen van de mannen die ik verleid heb! Een spiertje onder haar oor, bij het kaakgewricht, beweegt. Toch geen inventaris op dit moment van alle rampen en zegeningen in haar leven,

van de auto's die Daniël en zij versleten hebben, de campings in Frankrijk, de bezochte landen, de keren (ontelbaar) dat haar ouders ruzie maakten?

Ongewoon om op deze dag, op dit moment, in dit blauwe trillen vlak boven het asfalt en het duinzand, in dat hoekige gefluister van de wind alleen bij Klein Seinpost te zitten. Dat had ze een kwartiertje geleden, rijdend op de Laan van Meerdervoort, op weg naar huis, niet kunnen denken.

Ze was de afslag naar haar huis aan de Buys Ballotstraat al voorbij geweest. Wat had ze ook met deze dag verder moeten beginnen? Had het rustige tempo van de tram richting Kijkduin gevolgd...

Ze steekt een nieuwe met de oude aan.

‘O, ik wilde u net een vuurtje geven.’

Hij staat al naast haar. Een vrouw alleen. Mannen denken dat je ergens op uit bent. Ze is nergens op uit, is met Daniël getrouwd en houdt van hem.

‘Dank u. Ik red mezelf al.’

Hij blijft bij haar tafel staan. Hij is van het hardnekkige en familiale type. Het zal niet lang duren of hij legt een hand op haar schouder, o heel licht, en wil dat ze hem recht in de ogen kijkt, ervan uitgaand dat ze de toegeeflijke speelt. Op de achtergrond klinkt gedempt het ongeduldig gegrom van een buitenboordmotor.

‘U bent afkomstig uit...?’ Hij geeft zichzelf een raadseltje op. Te keurig taalgebruik dat zijn afkomst uit het oosten of het zuiden van het land moet verhullen. ‘Ik denk, (handen op de rugleuning van een stoel, voorovergebogen)... een Haagse.’

Vera reageert niet, kijkt langs hem heen, trekt aan haar sigaret. Ze dacht vanmorgen toen ze opstond en haar dochter wakte: Ik kan me geen dag herinneren waartegen ik zo op-

zag. Nu zit ze hier. Het voelt vreemd en aangenaam om hier te zijn. Ook een beetje gevaarlijk. Net als het roken van een sigaret.

Haar gezicht gloeit weldadig, haar hand glijdt langs de koele stang van de parasol die naast haar staat. Ze glimlacht. Toch niet haar verleidelijke glimlach? Maar hij vat die als een aanmoediging op, wil aan haar tafel gaan zitten.

‘Nee, nee...’ zegt ze.

Hij blijft staan, voelt zich niet in het minst gegriefd. Hij kent de vrouwen.

‘Je hebt er geen idee van wat ik doe, wat een druk baasje ik ben. Ik reis het land af om auto’s te verkopen.’

Vera heeft haar linkerwenkbrauw opgetrokken, balanceert haar pump met hoge hak op haar grote teen, die purperrood geverfd is. Hij gaat aan haar tafel zitten en roept de ober, gebiedend. ‘Iets te drinken voor deze dame...’ Hij schuift zijn stoel dichterbij. Zij heeft een scherp beeld van de auto waarin deze man rijdt. Ze stelt zich voor dat ze samen naar de auto toe lopen. Hij zal haar hand pakken en zeggen het gevoel te hebben dat hij haar al heel lang kent en zal haar voornaam uitspreken en zijn colbertje uitdoen en dat aan het knaapje achter een van de ruiten hangen. Eenmaal op weg legt hij zijn linkerhand losjes op het stuur, de andere heeft hij vrij om te strelen.

‘De essentie is...’

Klopt ook. Woord dat ze frequent gebruiken. Verschaft hun, denken ze, een aureool van belezenheid.

‘De essentie...’ herhaalt hij.

Boven de geraniums dansen insecten met dubbele vleugels. Hij schuift zijn stoel nog dichterbij, denkt haar al veroverd te hebben, heeft al visioenen van autostoelen die achterover geklapt worden. Handig, weet-je-wel. Ja, dat wist ze wel. De man is naïef, aandoenlijk.

‘Sorry, maar ik wil dat je me met rust laat...’ Ook haar stem, hoe zacht en welluidend, gebiedt. En hij gehoorzaamt onmiddellijk. Begrijpt toch niet goed wat hem overkomt. Hij had haar toch al...! Geheimzinnige wezens, vrouwen. Misschien winden ze hem daarom altijd weer zo op.

Kijk, de hemel betreft, de zee verbleekt tot lichtgrijs. De hond in zijn mand, achter in de zaak, begint te janken, voorvoelt al van verre dat zwaar weer op komst is. De wind wordt straffer. Hij rukt aan de windschermen.

Het blad van de zilverpopulier, aan de rand van het terras, laat steeds sneller zijn zilverwitte achterzijde zien. De eigenaar, op de drempel van zijn zaak, kijkt naar de hemel, waar de wolken, verguld aan de randen, op drift zijn geraakt. Nog even en hij gaat zijn ramen dichtdoen, zijn deuren sluiten, zijn luiken vastzetten. Nog even en Vera zal opstaan.

Een

1

‘...Diep in dat bos, op een open plaats, was er een weide en op die weide stond een hut en in die hut woonde een oude heks, dat was Baba Jaga en ’t was geraden uit de buurt van die hut te blijven, want Baba Jaga slachtte, braadde en at mensen alsof ’t kippen waren.’ Mamma sloeg de *Sprookjes van alle landen* dicht. Ze moest nu eerst boodschappen doen.

De winkels waren in de Vlierboomstraat. Mamma liep, de boodschappentas aan haar arm. Vera fietste op de driewieler naast haar, vroeg honderduit over de heks.

‘Woont een heks altijd in een hut?’

‘Nee, ook wel in kleine huisjes van steen, met een voordeur waarvan de bovenste helft apart open kan.’

‘Waar zijn die huisjes dan?’

‘Overal in de stad. Vooral in hofjes waar oude mensen wonen. Maar Poekie, heksen bestaan niet echt, hoor.’

Nadat ze boodschappen hadden gedaan, zoude mamma met haar dikke buik de zware tas de buitentrapp op. Ze woonde op een bovenhuis aan de Perziklaan.

Halverwege de trap en al uit het zicht verdwenen riep mamma dat ze nog iets vergeten was.

‘Blijf je hier wachten, Poekie?’

Ze hoefde zich geen zorgen te maken. Vera zou niet weglopen. Het meisje stak op haar driewieler de rustige straat over. Rond het plantsoen met duinrozen lagen tegels in de vorm van een wybertje. Ze reed om het plantsoen heen, keek of haar moeder er al aan kwam, reed achter een vlinder aan,

plukte zo'n lange lichtrode knop van een wilde duinroos.

Waar bleef mamma nou? Ze was toch alleen iets vergeten? Omdat ze een kindje in haar buik had, kon ze niet zoveel tegelijk dragen. Ze vergat vaak dingen. Dat kwam omdat ze aan alles moest denken. Behalve boodschappen doen en eten koken en het huis boenen moest ze ook nog voor opa zorgen, die niet meer praten kon.

Ze ging alvast de kant op waar de bakker woonde. Volgens Vera was haar moeder vergeten brood te kopen. In de verte waar ze de tram zag, was de Laan van Meerder-maar-voort. Die kant was het op, ze fietste zo hard mogelijk. Haar voeten konden de snelheid van de trappers bijna niet aan.

'En waar gaat de reis naar toe, jongedame?' Een onbekende mevrouw sprak haar aan.

Ze gaf geen antwoord, had geen zin antwoord te geven. Wat ging haar dat aan? De mevrouw ging voor haar staan, legde beide handen op het stuur van de driewieler.

'Wil je me echt niet zeggen waar je heen gaat?' vleide ze.

Vera begreep dat ze geen keus had. Om van haar af te zijn antwoordde ze kortaf, de ogen naar het trottoir gericht: 'De bosjes van de heks.'

'Zo,' zei de dame, 'de bosjes van de heks. Ik zou best mee willen. Maar je gaat de verkeerde kant op hoor. Die donkere vlek, daar begint een haag en dan nog verder...' Daar lagen de bosjes van Pex. Ze wilde Vera's naam en adres weten. Toen wenste ze haar goede reis en riep haar nog na: 'Lekkere stevige benen heb je!'

Dat vond mamma ook. Maar waarom zei de mevrouw niets van haar jurk met de geborduurde lieveheersbeestjes? Die maakte mamma zelf. Geen meisje in de hele vruchtenbuurt met zulke kleren.

Een enkele keer moest ze een stoep af en op, ze liet de pe-

dalen los en stepte naar de overkant. Vastbesloten ging ze op haar doel af. De hibiscus bloeide in de voortuinen aan de Laan van Meerdervoort. De bloemen glansden in de zon en leken van lila sitspapier.

De tram passeerde. Daarna kwam de stilte weer terug in de eindeloze laan. De langste van het hele land.

Vera gluurde door de haag. De haag werd onderbroken door een gewelfd poortje van witte stenen dat toegang gaf tot een binnenplaats. De lage huizen waren om de binnenplaats gebouwd. Voor de ramen die door roeden in kleine ruiten waren verdeeld, hing vitrage. Paden van witte keitjes leidden naar de voordeuren.

Ze tilde zonder aarzelen haar driewieler over de hoge stoepwand. Het was daar stil als in het aquarium opzij van het Kurhaus. Van één huis stond de bovenste deurbel open. Op haar tenen kon ze net over de rand heen kijken.

‘Wie zoek je, meisje?’

Ze draaide zich om en zag een oud gebogen vrouwtje met een wandelstok. Met de andere hand hield ze de punten van de zwarte omslagdoek vast die van haar schouders dreigde af te glijden. Dat was de heks. Toen verscheen haar moeder in de poort, in alle staten. Ze had wel dood kunnen zijn. ‘Je zou toch wachten? Vera, kind waarom doe je me dit aan?’

Vera schoof met een natte, verzadigde dwell sop voor zich uit, maakte een eilandje van sop waarin ze ging staan. Haar moeder zat aan tafel en tekende sprookjesfiguren.

De vader van Vera was veel weg. Hij doceerde aan de Haagse School voor Taal- en Letterkunde. Zijn hoofdvak was Engels. Daarnaast leidde hij aankomend winkelpersoneel op en was verbonden aan het bekende huiswerkinstituut 'Noctua' op de Laan van Meerdervoort. Thuis trok hij zich met zijn corrigeerwerk onmiddellijk terug in zijn studeerkamer. Voor hij zich aan het corrigeren zette, schoof hij plastic beschermers over zijn mouwen. Hij gunde zich nauwelijks tijd voor zijn passies: muziek en filatelie.

Vera's moeder verafschuwde het huishouden. Na het avondeten liet ze de afwas staan en ging met haar dochter op het kleine balkon van de bovenwoning zitten, dat uitkeek op de blinde zijmuur van een pand aan de Kruisbessenstraat. In potten stonden kruiden. Toch een tuintje. Het stelde eigenlijk niet veel voor, maar je zat buiten.

Vera had op het tuintafeltje al *De familie Duimelot* klaargelegd en opengeslagen bij het plaatje dat ze de laatste keer hadden bekeken. Behalve sprookjes las haar moeder bij voorkeur uit boeken die over grote gezellige families gingen. Misschien omdat ze zelf enig kind was en een vader had die niets kon zeggen.

Vera wilde op schoot. Haar vader was na het avondeten naar Noctua gegaan. 'Dag Veertje,' had hij tegen haar gezegd, 'slaap maar lekker.' Tegen mamma zei hij niet: Tot straks, Lea. Als hij wegging, was het gewoonte haar niet te groeten.

'Nee, kom maar gewoon naast me.' Ze trok het meisje tegen zich aan en begon te lezen: 'Geen ogenblik heb ik mijn gedachten bij de krant kunnen houden,' mopperde vader Duimelot en vouwde toen de kabouterbode op. Vera's moe-

der fronste haar wenkbrauwen bij deze passage. Niemand kon zo goed boos kijken als zij. Vera vlijde haar hoofd tegen de dikke buik die je in deze katoenen zomerjurk nog beter kon zien. Over enkele weken zou ze er een zusje bij krijgen. Haar moeder was er zeker van dat het een meisje werd, want ze droeg niet puntig, naar voren, maar mooi vol, rondom. Ze kon de baby in haar buik voelen trappen. Mamma was heel mooi zo. Op haar voorhoofd en wangen zaten schattige lichtoranje zwangerschapsvlekjes.

Mamma was altijd lief, maar het allerliefst als ze voorlas. Soms keerde haar vader onverwacht van zijn huiswerkcur-sus terug, omdat de leerlingen weer eens niet waren komen opdagen. Dan werd het voorlezen ineens een stuk minder plezierig. Mamma's toon werd hoog en hard. Het was dan niet leuk meer om naar haar moeder te luisteren.

Als Vera niet naar school was of buiten met vriendinne-tjes speelde, hing ze een beetje bij haar moeder rond, reikte haar het wasgoed aan, mamma hing het op aan lijnen die pappa aan de buitenkant van het balkon gespannen had. Vaak teutte Vera met de wasknijpers, die ze als een slang aan elkaar kneep. Haar moeder zou nooit zeggen: Schiet toch eens op! Ik heb wel wat anders te doen. Ze had alle tijd.

Vera's moeder had na het gymnasium naar de Tekenacade-mie gewild. Haar ouders, die op het Noordeinde een boek-handel dreven die gespecialiseerd was in Engelse literatuur, hadden daar niets van willen weten. Ze moest in de winkel komen werken om hen later op te volgen en dus was het beter dat ze Engels ging studeren. Ze werd studente aan de Haagse School voor Taal- en Letterkunde, waar ze haar man leerde kennen. Kort na het overlijden van moeder kreeg va-

der een beroerte. De zaak werd verkocht. Er werd bedongen dat hij tot aan zijn dood op de etage boven de winkel mocht blijven wonen. Eén keer per week haalde Vera's vader hem 's morgens, voor hij naar zijn werk ging, op en bracht hem na het avondeten weer thuis.

Altijd op woensdag. Die dag was mamma niet te harden. De vader van mamma zat in de leunstoel, tikte met zijn nagels een deuntje op de leuning, wipte met zijn kin in de lucht, schudde constant met zijn hoofd, op het ritme van de wijsjes in zijn hoofd.

Als opa er was, bleef mamma meestal in de keuken. Tot ze ineens de kamer binnenstootte en tegen hem begon uit te varen. Hij moest ophouden met dat getik en met dat lamlendige nietsdoen. In reactie zat hij als bevroren, maar uit niets in dat slecht geschoren gezicht bleek dat hij zich aan haar woede-uitbarsting had gestoord. Hij staarde langs haar heen. Dan kreeg zijn dochter het pas goed op haar heupen. Hoe konden ouders hun kind Lea noemen? Je bedacht je toch wel twee keer voor je een kind zo'n naam gaf? Hadden ze daarmee soms hun vage doopsgezinde afkomst willen demonstreren? Ze hadden toch kunnen weten dat die Lea in de bijbel nou juist het symbool van lelijkheid was. Alles wat die ouders hadden gedaan was verkeerd geweest. 'Bah!' riep ze vol walging. 'Bah, en nog eens bah!' Een moeder die niets om haar gaf, zo met zichzelf bezig dat ze geen tijd had om haar voor te lezen, een vader te lam om haar een broertje of zusje te geven.

Haar vader liet de bui over zich heen komen. Het leek of het hem niet aanging. 'Schamen doe ik me, hoor je!' Ze was niet meer te stuiten. 'Doe af dat smerige ding!' Ze doelde op opa's flambard, die hij in huis altijd ophield. Hij was versierd met een groen draakje dat met zijn kop uit het lusje was geschoten en voor opa's gezicht bengelde. Mamma zette het

soms vast met een paar steken. Zodra haar vader alleen was, trok hij het ding weer los.

De flambard legde hij met een bevallige beweging op de leuning. Mamma keek vernietigend naar zijn hoofd, onder de pigmentvlekken. Haar hals was rood van opwinding. Waarom hield ze zich niet wat kalmer met de baby in haar buik?

‘Mam, waarom kan opa niets zeggen?’

‘Hij heeft een beroerte gehad, Poekie.’

‘Wat is een beroerte?’

‘Zijn woorden... iets in zijn hoofd... zijn woorden stokken. Maar toen hij nog wel kon praten kwam er ook geen zinnig woord uit.’

Als pappa thuis was, gaf hij voor niets in de gaten te hebben. Daar was hij heel handig in. Nooit zou hij zeggen: Lea, hou ’s op! Laat die man alsjeblieft met rust!

Het was niet zo’n opa bij wie je op schoot klom. Als hij wegsoesde, durfde ze dichterbij te komen en liet haar vinger over het groenvleugelige monster gaan. Haar moeder zag dat eens: ‘Afblijven! Je wordt ziek!’

Heel veel jaren later, na de dood van haar ouders, kreeg Vera een brief in handen, geschreven door de scheepsarts van het koopvaardijship Johan Friso. Haar grootvader bleek, voor hij introuwde bij zijn vrouw en boekhandelaar werd, koopvaardij-officier te zijn geweest. Tijdens de eerste en enige vaart die hij ooit meemaakte liep hij syfilis op. De gevolgen waren ernstige depressies. Symptomen van het derde stadium waren door dagelijkse toediening van sulfaat uitgebleven.